

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 13 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Andžej Maciejewski ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės R. P. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 16 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės R. P. ieškinį atsakovui V. P. (V. P.) ir atsakovo V. P. priešieškinį ieškovei R. P. dėl santuokos nutraukimo ir su santuokos nutraukimu susijusių pasekmių, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, P. P., A. K., K. R., I. K. (I. K.), išvadą byloje teikianti institucija Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo sąlygas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė nutraukti šalių santuoką dėl sutuoktinio kaltės; nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą nustatyti su ja; priteisti iš atsakovo nepilnamečių vaikų išlaikymą: vienam – 509 Eur, o kitam – 443 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis nuo ieškinio padavimo dienos iki vaikų pilnametystės; priteisti iš atsakovo nepilnamečiams vaikams 5328 Eur išlaikymo įsiskolinimą; bendrą 48 367 Eur turtą padalyti nukrypstant nuo lygių dalių principo: ieškovei priteisti 3/4 dalis bendro turto, atsakovui – 1/4 dalį; natūra ieškovei priteisti 52 132 Eur vertės ūkinį pastatą ir 900 Eur vertės automobilį „Volkswagen Golf“; natūra atsakovui priteisti 2896 Eur vertės UAB „Intertyres“ 100 vnt. paprastųjų akcijų; priteisti iš atsakovo 7265 Eur kompensaciją už sumažintą bendrą turtą; 31 858 Eur skolą K. R. pagal 2011 m. spalio 4 d. vekselį, 1178 Eur skolą A. K. pagal 2011 m. spalio 19 d. paskolos sutartį, 24 136,70 Eur skolą I. K. pagal 2014 m. spalio 3 d. ir 2015 m. sausio 28 d. skolos raštelius pripažinti bendromis šalių prievolėmis; nustatyti, kad santuokos nutraukimas šalių turtinėms teisėms teisines pasekmes sukelia nuo 2013 m. vasario 17 d., šalims pradėjus gyventi skyrium; po santuokos nutraukimo ieškovei palikti santuokinę pavardę – P.
3. Ieškovė nurodė, kad atsakovo turtinė padėtis yra gera, atsakovas dirba (*duomenys neskelbtini*), taip pat perpardavinėja automobilių priekabas. Ieškovės pajamas sudaro 1113 Eur darbo užmokestis atskaicius mokesčius. Vienos dukters išlaikymui per mėnesį reikia 1017 Eur, o kitos – 887 Eur. Šalys prie vaikų išlaikymo turi prisidėti lygiomis dalimis. Atsakovas nuo 2013 m. vasario 17 d., t. y. šalims pradėjus gyventi skyrium, vaikams neteikė išlaikymo, todėl susidarė 5328 Eur įsiskolinimas (po 333 Eur kiekvienam vaikui kas mėnesį už 8 mėnesius).
4. Ieškovė nurodė, kad šalys santuokoje bendro nekilnojamojo turto neįgijo. Ieškovė dovanojimo sutarties pagrindu asmeninės nuosavybės teise įgijo žemės sklypą su statiniais. Šalys bendromis lėšomis ir darbu iš esmės pagerino vieną iš ieškovei asmeninės nuosavybės teise priklausančių statinių – ūkinį pastatą, perstatydamos jį į gyvenamąjį namą. Ieškovė sutiko, kad šis pastatas būtų pripažintas bendrąja jungtine nuosavybe. Rekonstruoto ūkinio pastato vertė yra 52 131 Eur, tačiau dovanojimo metu šio pastato vertė buvo 8978,22 Eur, jo rekonstrukcijai panaudota 8398 Eur motinos dovanotų ieškovės asmeninių lėšų, dalytino turto vertė turi būti mažinama ieškovės asmeninio turto dalimi (17 376,22 Eur) ir turi būti dalijamas 34 755 Eur vertės nekilnojamas turtas. Ieškovė prašė nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir jai priteisti 3/4 dalis bendro turto, o atsakovui – 1/4 dalį, nes su ja lieka nepilnamečiai vaikai.
5. Atsakovas priešieškiniu prašė šalių santuoką nutraukti dėl atsakovės kaltės; ieškovei palikti santuokinę pavardę; nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą nustatyti su motina; priteisti iš atsakovo nepilnamečiams vaikams išlaikymą po 145 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis iki vaikų pilnametystės, o jų lėšų valdytoja užufruoto teisėmis paskirti ieškovei, nustatyti prašomą bendravimo su vaikais tvarką, rekonstruotą ūkinį pastatą, rekonstruotą gyvenamąjį namą, 0,53 ha ploto žemės sklypą su tvora, šuns voljeru ir malkine pripažinti bendrąja jungtine ieškovės ir atsakovo nuosavybe; bendrą turtą padalyti lygiomis dalimis ir atsakovui natūra priteisti: 1/2 dalį 8109,36 Eur vertės rekonstruoto ūkinio pastato, unikalų Nr. (*duomenys neskelbtini*); 1/2 dalį 6513 Eur vertės gyvenamojo namo, unikalų Nr. (*duomenys neskelbtini*); 1/2 dalį 33 596 Eur vertės 0,53 ha ploto žemės sklypo su tvora, šuns voljeru ir malkine; 174 Eur vertės automobilį „Ford Galaxy“; 30 Eur vertės 100 vnt. UAB „Intertyres“ akcijų; ieškovei natūra priteisti: 1/2 dalį 8109,36 Eur vertės rekonstruoto ūkinio pastato, unikalų Nr. (*duomenys neskelbtini*); 1/2 dalį 6513 Eur vertės gyvenamojo namo, unikalų Nr. (*duomenys neskelbtini*); 1/2 dalį 33 596 Eur vertės 0,53 ha ploto žemės sklypo su tvora, šuns voljeru ir malkine; 1739 Eur vertės automobilį „Volkswagen Golf“; 1672,64 Eur vertės televizorių ir 3D akinius; 1342 Eur vertės židinių; 811,59 Eur vertės šaldytuvą; iš ieškovės atsakovui priteisti 3034,49 Eur kompensaciją už natūra negautą bendro turto dalį; priteisti iš ieškovės 5 proc. metines procesines palūkanas už priteistą 3034,49 Eur kompensaciją nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; kreditoriaus įsipareigojimus P. P. pagal 2014 m. gegužės 28 d. skolų suderinimo sutartį po santuokos nutraukimo pripažinti bendra šalių prievole; kreditoriaus įsipareigojimus K. R. pagal 2011 m. spalio 4 d. vekselį po santuokos nutraukimo palikti kaip asmeninę ieškovės prievolę.

6. Atsakovas nurodė, kad ieškovė vengė grąžinti įmonės turtą, jos prašymu taikytos laikinosios apsaugos priemonės ir atsakovui uždrausta lankytis šeimos namuose, todėl atsakovas negalėjo vykdyti veiklos, neteko pajamų ir buvo priverstas sustabdyti įmonės veiklą. Atsakovo darbo užmokestis – apie 300 Eur. Atsakovas turėtas santaupas ir jo tėvo paskolintas bei padovanotas lėšas išleido namo statybai. Ieškovės gaunamas darbo užmokestis yra daug didesnis, kitų pajamų atsakovas negauna.
7. Atsakovas nurodė, kad didžiąją dalį stovyklos išlaidų apmokėjo jo broliai ir tėvai, kai vaikai būna pas atsakovą, jis juos visiškai išlaiko. Vaikai neturi specialiųjų poreikių, todėl jų išlaikymui priteistina po 145 Eur.
8. Atsakovas nurodė, kad ieškovės vardu registruotas nekilnojamasis turtas pripažintinas bendrąja jungtine nuosavybe, nes santuokos metu pastatai buvo iš esmės pagerinti ir rekonstruoti, rekonstruojant pastatus žemės sklypas buvo sutvarkytas ir aptvertas nauja tvora su pamatais, įrengti vartai, malkinė ir didelis šuns voljeras. Atsakovas nurodė, jog žemės sklypui sutvarkyti išleista apie 4000 Eur, gyvenamajam namui pagerinti – apie 2000 Eur, ūkiniam pastatui perstatyti į gyvenamąjį namą – apie 64 000 Eur; tvoros su šuns voljeru statybai išleista apie 6000 Eur, malkinės statybai – apie 1000 Eur. Be to, šis turtas pagerintas atsakovo asmeninėmis lėšomis (5148 Eur).
9. Atsakovas nurodė, kad jo tėvas 2007–2011 metais paskolino 65 000 Lt (18 841 Eur), šios lėšos panaudotos šalių namų ūkiui išlaikyti, stogui sutvarkyti ir įrengti, namo apdailai, žemės sklypui sutvarkyti. Skolos grąžinimo P. P. terminas nėra suejęs, todėl abi šalys yra solidariai atsakingos šiam kreditoriui.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

10. Trakų rajono apylinkės teismas 2016 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu ieškinį ir priešieškinį tenkino iš dalies: nutraukė ieškovės ir atsakovo santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės; po santuokos nutraukimo ieškovei paliko santuokinę pavardę – P.; nustatė nepilnamečių vaikų K. P., gim. 2006 m. kovo 2 d., ir M. P., gim. 2011 m. rugpjūčio 23 d., gyvenamąją vietą su ieškove; nustatė atsakovo bendravimo su vaikais tvarką; priteisė iš atsakovo išlaikymą nepilnamečioms dukterims po 300 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis nuo 2013 m. lapkričio 29 d. iki vaikų pilnamečystės, įskaitant laikino išlaikymo sumas, sumokėtas pagal 2013 m. vasario 5 d. teismo nutartį ir priteistas išlaikymo sumas kasmet indeksuojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka atsižvelgiant į infliaciją; priteisė iš atsakovo nepilnamečioms dukterims 4800 Eur išlaikymo įskolinimą; pavedė ieškovei vaikams skirtą išlaikymą tvarkyti užuofukto teise; ūkinį pastatą (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), esantį *(duomenys neskelbtini)*, pripažino ieškovės ir atsakovo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe; santuokoje įgytą turtą padalijo lygiomis dalimis – ieškovei ir atsakovui priteisė po 4819,68 Eur vertės turtą; ieškovei natūra priteisė 1/2 dalį 4054,68 vertės ūkinio pastato (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), 900 Eur vertės automobilį „Volkswagen Golf“; 450 Eur vertės televizorių ir 3D akinius; 150 Eur vertės šaldytuvą; atsakovui natūra priteisė 1/2 dalį 4054,68 Eur vertės ūkinio pastato (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*); 30 Eur vertės 100 vnt. UAB „Interyres“ akcijų; priteisė iš ieškovės atsakovui 760 Eur piniginę kompensaciją už natūra negauto turto dalį; prievoles A. K. pagal 2011 m. spalio 19 d. paskolos sutartį ir I. K. pagal 2014 m. spalio 3 d. ir 2015 m. sausio 28 d. skolos raštelius pripažino asmeninėmis ieškovės prievolėmis; prievolę K. R. pagal 2011 m. spalio 4 d. neprotestuotą vekselį pripažino bendra ieškovės ir atsakovo prievole; prievolę P. P. pagal 2014 m. rugpjūčio 28 d. skolų suderinimo sutartį pripažino asmenine atsakovo prievole; kitas ieškinio ir priešieškinio dalis atmetė.
11. Teismas nurodė, kad šalių santuoka sudaryta 2003 m. liepos 12 d., šalys turi du nepilnamečius vaikus. Teismas nusprendė, kad šalių santuoka nutrauktina dėl abiejų sutuoktinių kaltės. Teismas nustatė šalių nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą su motina ir atsakovo bendravimo su vaikais tvarką.
12. Teismas, sprenddamas dėl vaikų išlaikymo, nurodė, kad atsakovas sutinka teikti išlaikymą periodinėmis išmokomis po 145 Eur per mėnesį kiekvienam vaikui. Pagal ieškovės apskaičiavimus, vieno vaiko poreikiams tenkinti reikia 887,15 Eur per mėnesį, o kito – 1017,10 Eur. Ieškovė nurodė, kad jos pajamos yra apie 1113 Eur per mėnesį. Atsakovas nurodė, kad jo darbo užmokestis yra apie 300 Eur, priklausomai nuo budėjimų skaičiaus švenčių dienomis, darbo užmokestis gali nežymiai skirtis.
13. Teismas nurodė, kad orientaciniu kriterijumi, priteisiant išlaikymą būtiniesiems vaiko poreikiams tenkinti, pripažįstamas minimaliosios mėnesinės algos dydis. Nuo 2016 m. liepos 1 d. nustatyta 380 Eur minimalioji mėnesio alga (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. birželio 22 d. nutarimas Nr. 644). Teismas nurodė, kad, taikant tėvų teisių ir pareigų lygybės principą, kiekvienas iš tėvų turi teikti ne mažesnę negu 190 Eur išlaikymą ir atsakovo priešieškinyje nurodyta 145 Eur išlaikymo suma yra akivaizdžiai per maža. Teismas pripažino, kad ieškovės nurodytos išlaidos, reikalingos vaikų poreikiams tenkinti, yra akivaizdžiai per didelės, ir nusprendė, kad, įvertinus šalių teismui nurodytas pajamas, šalių vaikų poreikiams tenkinti reikalinga 600 Eur suma. Teismas konstatavo, kad abi šalys turi teismui nenurodytų pajamų ir yra pajėgios teikti teismo nustatytą išlaikymą lygiomis dalimis, todėl iš atsakovo abiem šalių vaikams priteisė po 300 Eur išlaikymą kas mėnesį periodinėmis išmokomis. Nors atsakovas teigė, kad kai vaikai būna pas jį, o per vasaros atostogas vaikai pas jį būna po kelias savaites, jis juos visiškai išlaiko, teismas pažymėjo, kad tam iš tėvų, su kuriuo nuolat gyvena vaikai, ir taip tenka faktiškai didesnė rūpinimosi jais, taip pat ir išlaikymo, našta, todėl nustatyti, kad atsakovas prie vaikų išlaikymo turi prisidėti mažesne dalimi, nėra pagrindo. Ieškovė teigė, kad atsakovas neteikė išlaikymo 8 mėnesius po to, kai nuo 2013 m. vasario 17 d. šalys pradėjo gyventi atskirai. Teismas, konstatavęs, kad atsakovas neįrodė, jog tuo metu teikė išlaikymą vaikams, priteisė iš jo išlaikymo įskolinimą už 8 mėnesius skaičiuojant po 300 Eur per mėnesį kiekvienam vaikui, iš viso 4800 Eur.
14. Teismas nustatė, kad šalys, nutraukdamos santuoką, pareiškė reikalavimus dėl šio nekilnojamojo turto padalijimo: ūkinio pastato (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), gyvenamojo namo (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir 0,53 ha ploto žemės sklypo su tvora, šuns voljeru ir malkine. Teismas nustatė, kad ieškovė iš savo motinos pagal 2008 m. balandžio 4 d. dovanojimo sutartį įgijo 0,53 ha ploto žemės sklypą, ūkinį pastatą (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), kiemo rūšį (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir kiemo statinius (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*).
15. Teismas nurodė, kad šis turtas yra ieškovės asmeninė nuosavybė. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.90 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad turtas, kuris yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, gali būti teismo pripažintas sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe, jeigu nustatoma, kad santuokos metu šis turtas buvo iš esmės pagerintas sutuoktinių bendromis lėšomis ar kito sutuoktinio lėšomis ar darbu. Sutuoktinis, siekdamas pripažinti kito sutuoktinio asmeninį turtą bendrąja nuosavybe, turi įrodyti, kad turtas buvo pagerintas iš esmės ir kad turto vertė pakilo dėl šių pagerinimų, o ne dėl pokyčių rinkoje ar kitų su pagerinimais nesusijusių veiksnių.
16. Atsakovas, prašydamas, kad ūkinis pastatas, gyvenamasis namas, žemės sklypas, tvora, šuns voljeras ir malkinė būtų pripažinti bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, nurodė, kad šie objektai buvo pagerinti bendromis šalių lėšomis ir darbu. Ieškovė pripažino, kad ūkinis pastatas buvo pertvarkytas į gyvenamąjį namą abiejų sutuoktinių ir jų artimųjų lėšomis ir darbu, ir sutiko, kad šis turtas būtų pripažintas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, todėl teismas priešieškinio reikalavimą iš dalies tenkino.
17. Teismas nurodė, kad atsakovas, teigdamas, jog žemės sklypui sutvarkyti buvo išleista apie 4000 Eur, nurodė, kad buvo iškirsti krūmai, atvežta žemių sklypui išlyginti, neįrodė, kokią įtaką tai turėjo sklypo vertei, todėl šias išlaidas laikyti žemės sklypo esminio pagerinimo išlaidomis nėra pagrindo. Be to, išlaidų faktas pats savaime nereiškia turto pagerinimo ir ne kiekvienas pagerinimas didina turto vertę. Atsakovas, nurodęs, kad bendromis lėšomis ir darbu buvo rekonstruotas ir gyvenamasis namas (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), jokių tai patvirtinančių įrodymų nepateikė. Ieškovė nesutinka su atsakovo teiginiais, kad gyvenamasis namas buvo pagerintas, nes namas yra apardytas ir paliktas stovėti, o plytos iš šio namo panaudotos ūkiniam pastatui rekonstruoti. Šiuos ieškovės teiginius patvirtina paties atsakovo pateiktos statinių fonuotraukos, kuriose užfiksuoti gyvenamojo namo būklės pokyčiai, ardant šį statinį. Teismas atmetė atsakovo reikalavimus dėl

žemės sklypo su priklausiniais ir gyvenamojo namo pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe.

18. Teismas nustatė, kad gyvenamasis namas, pastatytas rekonstravus ūkinį pastatą, taip pat tvora su šuns voljeru, malkinė nėra pripažinti tinkamai naudoti ir neįregistruoti Nekilnojamojo turto registre. Teismas, sprenddamas dėl bendro sutuoktinių turto – ūkinio pastato (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) vertės, vadovavosi Nekilnojamojo turto registre užfiksuotais statinio duomenimis ir nekilnojamojo turto ekspertizė, atlikta 2014 m. gruodžio 9 d. UAB „Krivita“, ir nustatė, kad šio statinio vertė yra 8109,36 Eur. Teismas, sprenddamas dėl šalių kilnojamojo turto, pažymėjo, kad televizorius ir šaldytuvas nėra nauji ir negali būti vertinami pagal įsigijimo kainas, todėl, nustatydamas jų vertę, vadovavosi ieškovės nurodytomis vertėmis.
19. Teismas nustatė, kad šalių dalytiną turtą sudaro: 8109,36 Eur vertės ūkinis pastatas (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), 30 Eur vertės 100 vnt. UAB „Intertyes“ akcijų; 900 Eur vertės automobilis „Volkswagen Golf“; 450 Eur vertės televizorius ir 3D akiniai; 150 Eur vertės šaldytuvas. Iš viso dalytinas 9639,36 Eur vertės turtas. Teismas nusprendė, kad bendras turtas tarp šalių dalijamas lygiomis dalimis, kiekvienai priteisiant po 4819,68 Eur vertės turto.
20. Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad ieškovė, būdama vienintelė ūkinio pastato (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) savininkė, piktnaudžiavo teise, vengdama įregistruoti statinį ir užkirsdama kelią nustatyti tikrąjį pastato vertę, ūkinį pastatą (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) padalijo šalims natūra lygiomis dalimis. Teismas nurodė, kad, šalims sutarus dėl kilnojamojo turto padalijimo, atsakovui priteisiamos UAB „Intertyes“ akcijos (30 Eur vertės), o kiti daiktai (bendros 1500 Eur vertės) – ieškovei, taip pat atsakovui iš ieškovės priteisiama 760 Eur kompensacija už natūra negautą bendro turto dalį.
21. Teismas nurodė, kad atsakovas, teigdamas, jog abu sutuoktiniai yra skolingi jo tėvui P. P. 18 825,30 Eur, pateikė 2014 m. rugpjūčio 28 d. skolų suderinimo sutartį, kurioje nurodytas grynųjų pinigų paėmimo operacijų iš P. P. sąskaitos sąrašas nuo 2007 m. vasario 21 d. iki 2011 m. spalio 30 d. Pagal [CK 6.870 straipsnio](#) 1 dalį paskolos sutartinė paskolos davėjas įsipareigoja perduoti paskolos gavėjui pinigus ar rūšiniais požymiais apibūdintus suvartojamuosius daiktus, o paskolos gavėjas įsipareigoja juos grąžinti. Įsipareigojimas grąžinti paskolos dalyką yra būtinas paskolos sutarties požymis. Teismas nurodė, kad ne kiekvienas pinigų perdavimas reiškia paskolos santykius. P. P. teismo posėdyje nurodė, kad, duodamas pinigų šalims namo statybai, nesitarė dėl savo suteiktų pinigų grąžinimo, o pareikalauti sumokėtų pinigų nutarė tada, kai ieškovė iškėlė bylą dėl santuokos nutraukimo. Teismas pripažino, kad P. P. sumokėtas lėšas laikyti šalių skola nėra pagrindo. Pagal [CK 3.67](#) straipsnį santuokos nutraukimas sutuoktinių turtinėms teisėms ir pareigoms teisines pasekmes sukelia nuo bylos iškėlimo. Taigi, turtinės teisės ir prievolė, kurias įgyjo sutuoktinis po bylos iškėlimo, pripažįstamos jo asmeninėmis prievolėmis. Net ir tuo atveju, jei 2014 m. rugpjūčio 28 d. skolų suderinimo sutartimi atsakovas įsipareigojo grąžinti savo tėvui į bendrą šalių namą investuotas lėšas, laikytina, kad pareiga grąžinti skolą P. P. atsirado susitarimo sudarymo metu ir ši skola laikytina asmenine atsakovo prievole, nes byla dėl santuokos nutraukimo iškelta 2013 m. lapkričio 29 d.
22. Teismas asmeninėmis ieškovės skolomis pripažino gautas paskolas iš I. K. ir A. K. Teismas prievolę K. R. pagal 2011 m. spalio 4 d. neprotestuotą vekselį pripažino bendra šalių prievole. Teismas atmetė atsakovo reikalavimą priteisti iš ieškovės 5 proc. metines procesines palūkanas už 3034,49 Eur kompensaciją nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
23. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės ir atsakovo apeliacinius skundus, 2018 m. lapkričio 29 d. nutartimi pakeitė Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 30 d. sprendimo dalį dėl santuokoje įgyto turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe ir jo padalijimo: pastatą – pagalbinį ūkio pastatą su gyvenamosiomis patalpomis (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) pripažino ieškovės ir atsakovo bendrąja jungtine nuosavybe; medžiagas, panaudotas tvorai, voljerui ir stoginei, esantiems *(duomenys neskelbtini)*, statyti, pripažino ieškovės ir atsakovo bendrąja jungtine nuosavybe; santuokoje įgytą turtą ieškovei ir atsakovui padalijo lygiomis dalimis; ieškovei asmeninės nuosavybės teise priteisė: pastatą – pagalbinį ūkio pastatą su gyvenamosiomis patalpomis (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*); medžiagas, panaudotas tvorai, voljerui ir stoginei, esantiems *(duomenys neskelbtini)*, statyti; automobilį „Volkswagen Golf“, televizorių ir 3D akinius; šaldytuvą; atsakovui asmeninės nuosavybės teise priteisė: 100 vnt. UAB „Intertyes“ akcijų; priteisė iš ieškovės atsakovui 30 935 Eur piniginę kompensaciją už natūra negauto turto dalį.
24. Kolegija, atsižvelgdama į tai, kad atsakovas nepateikė jokių duomenų, paneigiančių nustatytą nepilnamečiams vaikams poreikių buvimą, sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad nepilnamečiams šalių vaikams išlaikyti per mėnesį reikia 600 Eur. Kolegija nurodė, kad abu tėvai išlaikymą vaikui privalo teikti proporcingai savo turtinei padėčiai. Geresnės turtinės padėties tėvas turi prisimti ir didesnę dalį vaikui išlaikyti reikalingų išlaidų. Kuriam nors iš tėvų pareiškus ieškinį dėl išlaikymo priteisimo, išlaikymo dydis apskaičiuotinas ne tik pagal jo, bet ir pagal vaiko kito iš tėvų gaunamas pajamas, kartu įvertinant tai, kad tam, su kuriuo vaikas lieka gyventi, tenka didžiausioji išlaidų našta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-154/2011](#)). Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad ieškovė užtikrina, jog būtų iš esmės patenkinti nepilnamečių vaikų poreikiai maistui, aprangai, sveikatai, lavinimuisi, poilsui, laisvalaikui, kultūriniam ir kitokiam ugdymui. Byloje nėra pateikta įrodymų, jog atsakovas intensyviai bendrauja su dukterimis, jomis rūpinasi, užtikrina ugdymo įstaigos lankymą dukteris nuvežant ir parvežant iš jos ar kartu atostogaujant ir pan. Kolegija pažymėjo, kad tam iš tėvų, su kuriuo gyvena nepilnametis vaikas, tenka ir kasdienė vaiko priežiūra, rūpinimasis, kurių paprastai nekompensuoja išlaikymo priteisimas. Kolegija atsižvelgė į pateiktus rašytinius įrodymus, patvirtinančius, jog atsakovo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis siekia apie 500 Eur (atskačius mokesčius), o ieškovės – apie 1000 Eur, taip pat į tai, jog, kaip pati ieškovė teigia, ji teikia vaikams nurodytą išlaikymą ir, kaip pats atsakovas teigia, jis taip pat teikia laikinai priteistą išlaikymą. Kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad šalys turi pajamų ir yra pajėgios teikti teismo nustatytą išlaikymą lygiomis dalimis. Kolegija nusprendė, kad atsakovas turi mokėti po 300 Eur kiekvienam nepilnamečiam vaikui kas mėnesį periodinėmis išmokomis iki vaiko pilnametystės.
25. Kolegija nurodė, kad tarp šalių kilo ginčas dėl nekilnojamojo turto – gyvenamojo namo (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*); ūkinio pastato (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir 0,53 ha ploto žemės sklypo su tvora, šuns voljeru bei malkinė – padalijimo.
26. Byloje nustatyta, kad ieškovės motina pagal 2008 m. balandžio 4 d. dovanojimo sutartį padovanojo ieškovei 0,53 ha ploto žemės sklypą, gyvenamąjį namą (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), ūkinį pastatą (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), kiemo rūšį (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir kiemo statinius (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir šis turtas po jo įgyjimo tapo ieškovės asmenine nuosavybe.
27. Kolegija nustatė, kad ieškovė pripažino, jog ūkinis pastatas buvo rekonstruotas į gyvenamąjį namą abiejų sutuoktinių ir jų artimųjų lėšomis bei darbu, ir sutiko, kad minėtas turtas būtų pripažintas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, todėl pirmosios instancijos teismas tenkino atsakovo priešieškinių reikalavimų dėl minėto turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe.
28. Kolegija nustatė, kad ūkinis pastatas (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) buvo įregistruotas kaip pagalbinio ūkio pastatas su gyvenamosiomis patalpomis. Vilniaus apygardos teismo 2017 m. spalio 25 d. nutartimi buvo paskirta tiek minėto pastato, tiek žemės sklypo (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), gyvenamojo namo (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*), tvoros, voljero bei malkinės vertinimo ekspertizė. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. balandžio 19 d. nutartimi patikslinti ekspertui užduoti klausimai.
29. Atsakovo teigimu, žemės sklypas bei gyvenamasis namas (unikalus Nr. *(duomenys neskelbtini)*) taip pat šalims priklauso bendrosios jungtinės nuosavybės teise. Kolegija, įvertinusi bylos medžiagą ir atsakovo apeliaciniame skunde nurodytas aplinkybes, sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais, jog atsakovas nėrodė, kokią įtaką sklypo vertei turėjo krūmų iškirtimas, žemės sklypo išlyginimas, todėl atsakovo nurodytas 4000 Eur išlaidas laikyti žemės sklypo esminio pagerinimo įrodymu nėra pagrindo.
30. Atsakovas taip pat nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių, jog bendromis lėšomis ir darbu buvo rekonstruotas gyvenamasis namas (unikalus

Nr. (duomenys neskelbtini)), tai taip pat sudarytų pagrindą spręsti klausimą apie šio turto pripažinimą bendrąja jungtine nuosavybe. Be to, kaip matyti ir iš 2018 m. liepos 18 d. Nekilnojamojo turto vertinimo teismo ekspertizės akto išvados, gyvenamojo namo (be žemės sklypo), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), šią dieną faktiškai naudojamo kaip pagalbinio ūkio pastato, rinkos vertė, nustatyta išlaidų (kaštų) metodu, – 4300 Eur, šio pastato iki rekonstrukcijos 2007 m. kovo 22 d. rinkos vertė, nustatyta išlaidų (kaštų) metodu, – 11 000 Eur. Kolegija atmetė atsakovo reikalavimus dėl minėto nekilnojamojo turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe bei jo padalijimo.

31. 2018 m. liepos 18 d. Nekilnojamojo turto vertinimo teismo ekspertizės akto išvadoje, atsakant į klausimą, kokia yra pagalbinio ūkinio pastato su gyvenamosiomis patalpomis, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), rinkos vertės šią dieną, nurodyta, kad šio pastato, kuris iš dalies yra naudojamas kaip gyvenamasis namas (be žemės sklypo), 250,66 kv. m bendro ploto, baigtumas 95 proc., rinkos vertė, 2018 m. vasario 1 d. ir liepos 18 d. nustatyta išlaidų (kaštų) metodu, yra 63 100 Eur, ir atsakant į klausimą, kokia buvo minėto pagalbinio ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), rinkos vertė iki rekonstrukcijos, yra nurodyta, kad šio pastato (be žemės sklypo), 153 kv. m užstatyto ploto, baigtumas 44 proc., rinkos vertė iki rekonstrukcijos 2007 m. kovo 22 d., nustatyta išlaidų (kaštų) metodu, yra 9100 Eur.
32. Atsakovo teigimu, ginčo pastatas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), iš esmės nėra pagalbinio ūkio pastatas su gyvenamosiomis patalpomis, nes iš Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarybos 2017 m. rugpjūčio 1 d. patikrinimo išvados bei 2018 m. liepos 18 d. ekspertizės akto patalpų aprašo bei fotonuotraukų matyti, jog pagrindinė dalis pastato yra gyvenamasis namas. Pastate esantis garažas, t. y. pagalbinė patalpa, sudaro tik 53,58 kv. m iš bendro 250,66 kv. m ploto, ir visos kitos patalpos – pirmas aukštas (išskyrus 53,58 kv. m garažą) yra gyvenamosios paskirties (101,41 kv. m) bei antras aukštas, kuriame įrengti keturi kambariai ir vonios kambarys (95,67 kv. m), taip pat yra gyvenamosios patalpos. Atsakovo teigimu, 2018 m. liepos 18 d. ekspertizės aktas neatspindi tikrosios ūkinio pastato su gyvenamosiomis patalpomis, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), rinkos vertės, nes turto vertinimo ekspertizės akte nustatyta, kad pagal R. P. VI Registrų centrui pateiktus duomenis gyvenamosios patalpos užima tik 40 proc. bendro pastato ploto, o negyvenamosios patalpos užima 60 proc. bendro pastato ploto. Atsakovo manymu, tikslinga nustatyti nekilnojamojo turto vertę, pateikiant objektyvią informaciją, kad pagalbinė patalpa yra 53,58 kv. m ir gyvenamosios patalpos yra 197,08 kv. m.
33. Kolegija pažymėjo, kad, sprendžiant klausimą dėl turto vertinimo po ieškovės atlikto viešo registro duomenų pakeitimo, atsakovas 2018 m. kovo 7 d. pateikė teismui prašymą dėl ekspertui užduotinių klausimų patikslinimo ir, kaip minėta, Vilniaus apygardos teismas 2018 m. balandžio 19 d. nutartimi patikslino ekspertui užduotinius klausimus dėl ginčo turto rinkos vertės, tačiau atsakovas nepasė teismo spręsti klausimo dėl ginčo pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kadastrinių duomenų nustatymo, tikslinimo ar pan. Kolegija nurodė, kad nagrinėjamoje byloje nėra duomenų, kurie patvirtintų, kad viešo registro duomenys, kiek jie susiję su pirmiau nurodyto ginčo statinio plotu, būtų nuginčyti, todėl yra teisinis pagrindas vadovautis oficialiu rašytiniu įrodymu, turinčiu didesnę įrodomąją galią, – Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašu.
34. Atsakovo teigimu, ginčo nekilnojamosios daiktus būtina vertinti kompleksiskai kaip vieną turtinį vienetą, o ne kiekvieną atskirai, be to, ekspertas, atsakydamas į pirmus keturis klausimus, rinkos vertei nustatyti naudojo tik išlaidų (kaštų) metodą, pritaikydamas vietos pataisos koeficientą, žemės sklypo vertei nustatyti naudojo lyginamąjį metodą, nustatydamas panaudotų medžiagų vertę remėsi statybų skaičiuojamųjų kainų rekomendacijomis. Atsakovas mano, kad atliktas vertinimas neatspindi realios nekilnojamųjų daiktų vertės.
35. Kolegija pažymėjo, kad šiuo atveju sprendžiamas klausimas tik dėl ūkinio pastato su gyvenamosiomis patalpomis, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kuris yra pripažintas šalių bendrąja jungtine nuosavybe, padalijimo, ir todėl visų nekilnojamųjų daiktų vertinimas kaip vieno turtinio vieneto nagrinėjamoje byloje nėra aktualus. 2018 m. liepos 18 d. Nekilnojamojo turto vertinimo teismo ekspertizės akto išvadoje yra nurodyta, kad vertinamas turtas yra su gyvenamosiomis patalpomis, jo tikslinė paskirtis yra pagalbinio ūkio, tačiau vertinamas turtas yra pritaikytas bei naudojamas pagal gyvenamąją paskirtį (pagalbinio ūkinio pastato bendras plotas – 250,66 kv. m, pagrindinis plotas – 104,17 kv. m, 95 proc. baigtumas). Taip pat konstatuota, kad esama pagrindinė vertinimo turto naudojimo paskirtis – pagalbinio ūkio, ir galimas geriausias vertinimo turto panaudojimas atsižvelgiant į byloje esančius dokumentus – ne pagal esamą paskirtį, o pagal gyvenamąją paskirtį, kaip turtas šiuo metu ir yra naudojamas. Ekspertas pažymėjo, kad, ištyrus turimus rinkos duomenis apie turto, panašaus į vertinamą turtą, pardavimus, padaryta išvada, jog rinkoje įvykę sandoriai yra labai skirtingi įvertinant esamus skirtumus: statybos metai, turto ploto, žemės, priklausančios objektui, paskirties ir jos ploto, statybos baigtumo ir sienų medžiagos, dėl kurių turėtų būti taikoma gana nemažai pataisų. Kuo vertinimo metu taikoma daugiau pataisų dėl objektų skirtumų, tuo didesnė tikimybė padaryti klaidų ar netinkamai pritaikyti pataisus iškreipiant rinkos vertę. Ekspertas atkreipė dėmesį, kad, atsakant į pirmus keturis teismo pateiktus klausimus, reikėjo įvertinti pagalbinio ūkio pastatą su gyvenamosiomis patalpomis ir gyvenamąjį namą be žemės sklypo (kaip atskirus statinius), todėl ekspertas pagalbinio ūkio pastato su gyvenamosiomis patalpomis ir gyvenamojo namo vertei nustatyti naudojo išlaidų (kaštų) metodą, pritaikydamas vietos pataisos koeficientą, o žemės sklypo vertei nustatyti – lyginamąjį metodą, kad atsakytų į kitus užduotus klausimus dėl panaudotų medžiagų vertės, remėsi statybų skaičiuojamųjų kainų rekomendacijomis, turimais faktiniais duomenimis ir turimais dokumentais.
36. Kolegija nurodė, kad rekonstruotas pastatas priteistinas natūra ieškovei, o atsakovui – kompensacija, nes tai geriausiai atitiktų šalių ir jų nepilnamečių vaikų interesus. Esant nustatytai pastato rinkos vertei – 63 100 Eur ir šio pastato rinkos vertei iki rekonstrukcijos (2007 m. kovo 22 d.) – 9100 Eur, yra pagrindas priteisti atsakovui iš ieškovės 27 000 Eur kompensaciją už jai natūra atitenkančią pastato dalį.
37. Bylos medžiaga patvirtina, jog kiti ginčo objektai – tvora, voljeras bei malkinė – oficialiai nėra įteisinti. Teismų praktikoje išaiškinta, kad pastatas, kuris neįteisintas sutuoktinių vardu, negali būti laikomas santuokoje įgytu turto, tačiau medžiagos, panaudotos nurodytam objektui statyti, yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė ir yra sprendžinas klausimas dėl šio turto – statybinių medžiagų padalijimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-24/2011). Kolegijos vertinimu, byloje yra pakankamai duomenų, sudarančių pagrindą spręsti, jog minėti statiniai yra pastatyti santuokos metu ir buvo skirti šeimos poreikiams tenkinti, iš esmės šalys bylos nagrinėjimo metu šių aplinkybių nepaneigė. Nekilnojamojo turto vertinimo teismo ekspertizės akto išvadoje nurodyta, kad tvorai panaudotų statybinių medžiagų vidutinė rinkos vertė 2017 m. birželio 27 d. buvo 5400 Eur, voljerui – 600 Eur ir stoginei – 400 Eur. Kolegija nusprendė, kad yra pagrindas statybinės medžiagos, panaudotos tvorai, voljerui ir stoginei statyti, pripažinti bendrąja jungtine nuosavybe ir atsakovui iš ieškovės priteisti 3200 Eur kompensaciją už panaudotas medžiagas, o jas priteisti ieškovei. Kolegija pritarė kitoms pirmosios instancijos teismo išvadoms.
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2019 m. gegužės 23 d. nutartimi apeliacinės instancijos teismo 2018 m. lapkričio 29 d. nutarties dalį, kuria spręsti nekilnojamojo turto (ūkinio pastato, gyvenamojo namo ir 0,53 ha ploto žemės sklypo su tvora, šuns voljeru ir malkine) padalijimo ir kompensacijos priteisimo, išlaikymo įsiskolinimo priteisimo klausimai, taip pat paskirstytos bylinėjimosi išlaidos pirmosios bei apeliacinės instancijos teismuose, panaikino ir šią bylos dalį perdavė apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kitą apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį paliko nepakeistą.
39. Kasacinio teismo teisėjų kolegija laikė pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad teismai išlaikymo įsiskolinimą priteisė neįvertinę bylos įrodymų ir nenustatė teisiskai reikšmingų faktų, būtinų taikant materialiosios teisės normą, reglamentuojančią išlaikymo įsiskolinimą, kadangi teismai nenustatė, nuo kurio momento atsakovas neteikė išlaikymo nepilnamečiams vaikams ir nuo kada skaičiuotinas išlaikymo įsiskolinimas. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad atsakovas pateikė įrodymus dėl teikto išlaikymo, tačiau šie įrodymai teismo buvo nevertinti, kaip ir nevertinti ieškovės procesiniuose dokumentuose nurodyti teiginiai, jog išlaikymo atsakovas neteikia nuo 2013 m. rugpjūčio 22 d., ir t. t.
40. Pasisakydama dėl turto, kuris yra asmeninė vieno sutuoktinio nuosavybė, pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, tokio turto vertės nustatymo ir padalijimo, teisėjų kolegija nurodė, kad teismai, nepripažindami, jog žemės sklypas buvo pagerintas, ir nevertindami, ar žemės sklypas buvo pagerintas iš esmės ir ar yra pagrindas šį žemės sklypą pripažinti bendrąja jungtine nuosavybe, netinkamai taikė [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalį, nukrypo nuo nurodytos kasacinio teismo praktikos.

41. Taip pat teisėjų kolegija konstatavo, kad teismai tinkamai įvertino nustatytas bylos aplinkybes dėl gyvenamojo namo ir tinkamai taikė [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalį, todėl pagrįstai nepripažino, jog šis pastatas buvo pagerintas iš esmės, ir pagrįstai nepripažino jo bendrąja jungtine nuosavybe.
42. Kolegija pažymėjo, kad ta aplinkybė, jog tvora su šuns voljeru, malkinė, nors ir faktiškai esantys, neįregistruoti Nekilnojamojo turto registre, nesudaro pagrindo spręsti dėl šio turto nepripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe. Kolegija nurodė, kad toks neįregistruotas Nekilnojamojo turto registre turtas gali būti pripažįstamas bendrąja jungtine nuosavybe ir padalytas ([CK 4.47 straipsnio 4 punktas](#)), nebent būtų įrodyta savavališka statyba, kuri negali būti įteisinta. Tačiau kolegija padarė išvadą, kad pagal bendrąją įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę ([CPK 178 straipsnis](#)) aplinkybė, kad tam tikri objektai yra savavališka statyba ir negali būti įteisinti, turi įrodyti ieškovė.
43. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas neįvertino byloje esančių įrodymų visumos, nenustatė nutartyje nurodytų bylai išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių, todėl nusprendė, jog buvo priimta neteisėta ir nepagrįsta teismo nutartis. Kolegija pažymėjo, kad jeigu nagrinėjant bylą iš naujo būtų nustatyta, jog žemės sklypas nebuvo iš esmės pagerintas, tai turėtų būti sprendžiamas klausimas dėl kompensacijos už žemės sklypui atliktus neesminius pagerinimus (jeigu tokie būtų nustatyti), taip pat dėl kompensacijos už atliktus gyvenamojo namo neesminius pagerinimus (jeigu tokie būtų nustatyti) priteisimo atsakovui.
44. Pasisakydama dėl paskolos sumos pripažinimo solidariaja sutuoktinių prievole, kolegija nurodė, kad byloje nustatyta, jog atsakovo tėvui perduodant pinigus atsakovui, nebuvo jo įsipareigojimo pinigų grąžinti. Todėl teisėjų kolegija konstatavo, kad, nesant vienos šalies įsipareigojimo grąžinti pinigų, t. y. nesant vienos iš esminių paskolos sutarties sąlygų, nėra pagrindo konstatuoti, kad atsakovas su savo tėvu sudarė paskolos sutartį. Tačiau teisėjų kolegija pažymėjo, kad, sprendžiant dėl ginčo nekilnojamojo turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe, svarstyti, ar nėra pagrindo atsakovo iš jo tėvo gautus 18 825,30 Eur priskirti prie atsakovo asmeninių lėšų, kuriomis atsakovas prisidėjo prie ginčo nekilnojamojo turto pagerinimo.
45. Grąžindama bylos dalį nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka, teisėjų kolegija panaikino ir apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, kuriais pakeistas pirmosios instancijos teismo sprendimas dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, paskirstymo bei pakeistas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo paskirstymas apeliacinės instancijos teisme.
46. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. kovo 16 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2A-5-910/2021](#), iš naujo išnagrinėjusi bylą apeliacine tvarka, pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria iš atsakovo nepilnamečių vaikų naudai priteista 4800 Eur išlaikymo skola, paliko nepakeistą ir pakeitė pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria nuspręsta dėl nekilnojamojo turto (ūkio pastato su gyvenamosiomis patalpomis, gyvenamojo namo, žemės sklypo su tvora, šuns voljeru ir malkinė) padalijimo ir kompensacijos priteisimo, ir pastatą – pagalbinį ūkio pastatą su gyvenamosiomis patalpomis ir statinį – stoginę (malkinę) pripažino ieškovės ir atsakovo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, ir ieškovei asmeninės nuosavybės teise priteisė pastatą – pagalbinį ūkio pastatą su gyvenamosiomis patalpomis ir statinį – stoginę (malkinę), o atsakovui priteisė iš ieškovės 56 700 Eur piniginę kompensaciją už natūra negautą pagalbinio ūkio pastato su gyvenamosiomis patalpomis dalį ir 1075 Eur piniginę kompensaciją už natūra negautą stoginės (malkinės) dalį. Taip pat priteisė iš ieškovės atsakovui 5383 Eur piniginę kompensaciją už ieškovei asmeninės nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo pagerinimo darbus.
47. Teisėjų kolegija, nagrinėdama bylos dalį iš naujo, nurodė, kad apeliacinės instancijos teismui pateiktuose ieškovės rašytiniuose paaiškinimuose suformuluotas prašymas peržengti bylos nagrinėjimo ribas ir išspręsti dar du reikalavimus – dėl sutuoktinių bendros skolos, kurią ieškovė viena grąžino trečiajam asmeniui K. R., 1/2 dalies (15 929,30 Eur) priteisimo iš atsakovo ir dėl išlaidų, patirtų ieškovei įteisinant savavališką ūkinio pastato statybą, 1/2 dalies (1550,74 Eur) priteisimo iš atsakovo – negali būti tenkinamas dėl [CPK 312](#) straipsnyje įtvirtinto inperatyvius draudimo kelti naujus reikalavimus, kurie nebuvo pareikšti nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad reikalavimas dėl 1/2 dalies solidariosios prievolės priteisimo iš atsakovo nepatenka į santuokos nutraukimo ir sutuoktinių įgyto turto padalijimo bylos nagrinėjimo ribas, kadangi tai buvusių sutuoktinių tarpusavio santykiai, jau išsprendus santuokoje įgyto turto padalijimo klausimą. Dėl savavališkos statybos padarinių šalinimo išlaidų teisėjų kolegija nurodė, kad dalis jų patirtos po civilinės bylos iškėlimo, o likusi dalis – po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo. Kolegija pažymėjo, kad ieškovė nepapildė ieškinio reikalavimų, prašydama priteisti jau patirtų neteisėtai statybos padarinių šalinimo išlaidų atlyginimą, taip pat toks reikalavimas negali būti reikšiamas apeliacinės instancijos teisme. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad ieškovė, manydama, jog turi vienuose priešpriešinių reikalavimų, gali pasinaudoti įskaitymo institutu.
48. Pasisakydama dėl išlaikymo nepilnamečiams vaikams įsiskolinimo teisėjų kolegija nurodė, kad byloje surinkti įrodymai, susiję su atsakovo pareigos materialiai išlaikyti savo nepilnametę dukterį vykdymu nuo 2013 m. vasario 18 d. iki 2013 m. lapkričio 29 d., nepatvirtino, kad ginčo laikotarpiu atsakovas tinkamai vykdė savo, kaip tėvo, pareigą materialiai išlaikyti savo nepilnametę dukterį, todėl konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai priteisė iš atsakovo 4800 Eur išlaikymo įsiskolinimą. Taip pat teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad bylos nagrinėjimo metu teismas, taikydamas laikinąsias apsaugos priemones, įpareigojo atsakovą mokėti vaikams laikiną išlaikymą, tačiau atsakovas šios pareigos tinkamai nevykdė – antstolio duomenimis, 2019 m. rugpjūčio 30 d. atsakovo vaikų išlaikymo skolos suma sudarė 26 187,48 Eur.
49. Pasisakydama dėl gyvenamojo namo, pertvarkyto į pagalbinį ūkio paskirties pastatą, pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, kolegija nurodė, kad šis nekilnojamas turtas negali būti pripažintas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, kadangi atlikus pertvarkymus šio pastato rinkos vertė sumažėjo, todėl teisėjų kolegija nepripažino, kad šis nekilnojamas turtas buvo esmingai pagerintas. Taip pat teisėjų kolegija pažymėjo, kad iš apeliacinės instancijos teisme gautų įrodymų paaiškėjo, jog šuns voljeras ir dalis tvoros pastatyti ant valstybinės žemės, todėl jų įteisinti nėra galimybės, dėl to kolegija jų nepripažino bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe.
50. Pasisakydama dėl ūkio pastato, pertvarkyto į gyvenamąjį namą, pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, jo vertės nustatymo ir padalijimo, teisėjų kolegija nurodė, kad abi šalys pripažino, jog šis turtas pripažintinas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, taip pat remdamasi pakartotinės teismo ekspertizės akto išvadomis ir kitais byloje esančiais įrodymais (nuotraukomis) nustatė, kad šio pastato vertė iki jo pagerinimų buvo 1000 Eur, o po atliktų pagerinimų 2020 m. sausio 19 d. (vertinimo dieną) – 114 000 Eur. Todėl teisėjų kolegija konstatavo, kad dalijant šalių bendrąja jungtine nuosavybe pripažintą turtą ieškovė atsakovui turėtų sumokėti 56 700 Eur ((114 000 Eur – 1000 Eur): 2).
51. Pasisakydama dėl žemės sklypo pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, teisėjų kolegija nurodė, kad bylos nagrinėjimo metu atliktų pakartotinės ir papildomos teismo ekspertizės duomenys leidžia daryti išvadą, kad dėl ginčo šalių santuokos metu atliktų ieškovei asmeninės nuosavybės teise priklausiusio žemės sklypo tvarkymo darbų šio sklypo vertė padidėjo 8283 Eur (1483,17 Eur ūkinio pastato griuvėsių pašalinimo išlaidos ir 6780 Eur žemės sklypo sutvarkymo išlaidos). Tačiau šie pagerinimai, teisėjų kolegijos vertinimu, nelaikytini esminiais, todėl žemės sklypas nepripažintinas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, bet atsakovui už atliktus neesminius pagerinimus pripažinta teisė į išlaidų už neesminius pagerinimus atlyginimą. Teisėjų kolegija, remdamasi pakartotine ir papildoma teismo ekspertizėmis, nustatė, kad šiuo atveju neesminių pagerinimų pagrįsta vertė laikytina 3846,07 Eur suma. Todėl atsakovui iš ieškovės priteista 1923 Eur kompensacija už neesminius žemės sklypo pagerinimus.
52. Pasisakydama dėl stoginės (malkinės), tvoros ir voljero teisėjų kolegija nurodė, kad byloje esantys rašytiniai įrodymai patvirtina, kad ginčo žemės sklypą juosiančios tvoros dalis ir jame esančio voljero didžioji dalis (apie 73 proc.) patenka į valstybinę žemę, skirtą valstybinės reikšmės kelių zonai. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatavo, kad šis nekilnojamas turtas negali būti įteisintas, o turi būti nugriautas, todėl nepripažintinas bendrosios jungtinės nuosavybės teisės objektu ir nedalytinas.
53. Kadangi stoginė (malkinė) pastatyta teisėtai, ji lieka stovėti ieškovei priklausančiame žemės sklype, todėl kolegija konstatavo, kad šis

nekilnojamas turtas pripažintinas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, už kurią atsakovui gali būti kompensuojama pinigais nuo pakartotinės ekspertizės akte nustatytos 2150 Eur šio objekto vertės, t. y. 1075 Eur.

54. Taip pat teisėjų kolegija nurodė, kad tvoros dalis ir voljero dalis, nepatenkanti į valstybinę žemę, gali likti stovėti, todėl už šiai tvoros daliai panaudotas medžiagas ir darbą ją pastatant atsakovui iš ieškovės gali būti priteistina piniginė kompensacija. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad žemės sklypo ribose esančios tvoros dalies statybai panaudotų statybinių medžiagų ir atliktų darbų rinkos vertės dalis – 6920 Eur, o voljero – 260 Eur. Teisėjų kolegija konstatavo, kad priteistina kompensacijos dalį sudaro ne tik statybinių medžiagų rinkos vertė, bet ir šiai daliai apskaičiuota darbų vertė, nes atsakovui turi būti kompensuojama už darbą. Todėl atsakovui priteista 3460 Eur kompensacijos suma. Atsižvelgdama į tai, kad didžioji voljero dalis pastatyta valstybinėje žemėje, teisėjų kolegija konstatavo, kad šis voljeras nebus išsaugotas, todėl kompensacijos už šį turto objektą atsakovui nepriteis.
55. Pasisakydama dėl atsakovo iš jo tėvo gautų 5148 Eur ir 18 825,30 Eur sumų kaip atsakovo asmeninių lėšų, kuriomis atsakovas prisidėjo prie ginčo nekilnojamojo turto pagerinimo, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nurodė, kad byloje nėra pagrindo atsakovo iš jo tėvo gautus 18 825,30 Eur priskirti prie asmeninių atsakovo lėšų, kuriomis jis prisidėjo prie ginčo turto pagerinimo. Kolegija nurodė, kad iš byloje esančių duomenų nėra galimybės nustatyti, ar minėta suma buvo perduota atsakovui. Kolegija pažymėjo, kad į bylą pateikti dokumentai įrodo tik tai, kad atsakovo tėvas iš banko sąskaitų pasiimdavo tam tikras sumas, gaudavo tam tikras sumas už parduotus galvijus, tačiau iš šių duomenų nėra pagrindo spręsti, kad atsakovas šias lėšas (jei jas ir gavo iš tėvo) panaudojo būtent ginčo turtui pagerinti.
56. Teisėjų kolegija, nustatiusi, kad 5148 Eur už perkamą iš varžytynių butą atsakovo tėvas pervedė antstoliui, o šis butas buvo įgytas kaip bendroji jungtinė ieškovės ir atsakovo nuosavybė, konstatavo, jog lėšos buvo perduotos ne asmeniškai atsakovui, o jo šeimai. Todėl kolegija padarė išvadą, kad už parduotą butą gautos lėšos laikytinos bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe.
57. Pasisakydama dėl nukrypimo nuo lygių dalių principo, teisėjų kolegija pažymėjo, kad nuo sutuoktinių lygių dalių principo nagrinėjamu atveju nukrypta ieškovės naudai, atsižvelgiant į bendrąja jungtine nuosavybe pripažinto pastato vertę iki jo rekonstrukcijos, ir šia verte sumažinta dalytino turto vertė. Kitų aplinkybių, dėl kurių galėtų nukrypti nuo sutuoktinių lygių dalių principo ieškovės naudai, teisėjų kolegija nenustatė.
58. Taip pat pripažinusi atsakovo reikalavimus dėl iš tėvo gautų lėšų pripažinimo asmeninėms atsakovo lėšomis nepagrįstais, kolegija konstatavo, kad nukrypti nuo sutuoktinių lygių dalių principo atsakovo naudai nagrinėjamu atveju nėra pagrindo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

59. Ieškovė R. P. kasaciniame skunde prašo pakeisti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 16 d. nutartį ir iš ieškovės atsakovo naudai priteistos kompensacijos dydį sumažinti nuo 56 700 Eur iki 38 000 Eur, atitinkamai perskirstyti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 59.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK 3.127 straipsnio](#) 3 dalį ir nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos šios teisės normos aiškinimo ir taikymo praktikos. [CK 3.127 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta, kad turtas padalijamas natūra, atsižvelgiant į jo vertę ir abiejų sutuoktinių bendro turto dalis, jeigu galima taip padalyti. Jeigu natūra abiem sutuoktiniams turto padalyti negalima, turtas natūra priteisiamas vienam sutuoktiniui, kartu jį įpareigojant kompensuoti antram sutuoktiniui jo dalį pinigais. Parenkant turto padalijimo būdą ir padalijant turtą natūra atsižvelgiama į nepilnamečių vaikų interesus, vieno sutuoktinio sveikatos būklę ar turtinę padėtį arba kitas svarbias aplinkybes. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje nurodoma, kad dalijant sutuoktinių bendrą turtą natūra taip pat turi būti atsižvelgiama į dalijamo turto vienetų ypatumus ir, kiek tai įmanoma, turtas padalijamas taip, kad galima būtų ateityje išvengti su tokio turto nuosavybės teisės įgyvendinimu susijusių ginčų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-411/2012).
- 59.2. Apeliacinės instancijos teismas skundžiama nutartimi pagrįstai tenkino ieškovės reikalavimą dėl gyvenamojo namo priteisimo ieškovės asmeninėn nuosavybėn, tačiau nustatęs, kad ieškovės nuosavybėn priteistino bendro santuokinio turto dalis yra tik 1000 Eur didesnė už bendro santuokinio turto dalį, priskirtą atsakovui, iš ieškovės atsakovo naudai priteisė net 57 775 Eur kompensaciją. Be to, atsakovo naudai dar buvo priteista 5383 Eur kompensacija už ieškovei nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo pagerinimus. Taigi, iš viso atsakovo naudai iš ieškovės buvo priteista 63 158 Eur kompensacija, kurios ieškovė nėra pajėgi sumokėti, kadangi tokio dydžio santaupų neturi, o gaunamas darbo užmokestis, atskaicius mokesčius, yra šiek tiek didesnis nei 1000 Eur.
- 59.3. Kadangi ieškovė yra nepajėgi sumokėti atsakovui priteistos piniginės kompensacijos, tai ši kompensacija bus išieškoma iš ieškovei priklausančio nekilnojamojo turto, nes kito vertingo turto ieškovė neturi. Vykdamas išieškojimo procedūras egzistuoja tikimybė, kad nekilnojamas turtas bus parduotas už žemesnę nei rinkos kainą, kadangi pagal [CPK](#) 718 straipsnį pirmosiose varžytynėse parduodamo turto kaina sudaro aštuoniasdešimt procentų [CPK](#) 681 straipsnyje nurodyta tvarka nustatytos turto kainos. Taigi, pardavus ieškovei priklausančią turtą? iš varžytynių ieškovės turtine? padėtis atsakovo atžvilgiu pablogėtų, nes atsakovui būtų išmokėta visa jam priteista pinigine? kompensacija, o ieškovei už iš varžytynių parduotą turtą tenkanti pinigų? suma gali būti iki 20 procentų? mažesnė nei to turto rinkos vertė?. Be to, dėl priverstinio turto pardavimo nukentėtų ir vaikų? interesai, nes vaikai nebegalėtų gyventi jiems įprastoje gyvenamojoje aplinkoje.
- 59.4. Taip pat apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK](#) 3.123 straipsnį ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo šios teisės normos aiškinimo ir taikymo praktikos, kadangi teismas neatsižvelgė į visas svarbias aplinkybes, kurios dalijant sutuoktinių turtą gali būti pagrindu nukrypti nuo lygių dalių principo. Apeliacinės instancijos teismas neatsižvelgė į tai, kad dviejų vaikų gyvenamoji vieta buvo nustatyta su jų motina (ieškove). Pagal kasacinio teismo praktiką, vaikų gyvenamąją vietą nustatius su viena iš šalių, ši aplinkybė yra teisiskai reikšminga ir kartu su kitomis teismų nustatytomis aplinkybėmis sudaro pagrindą nukrypti nuo lygių dalių principo padalijant bendrą turtą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2010 m. gegužės 20 d. nutarimas civilinėje byloje [Nr. 3K-P-186/2010](#)).
- 59.5. Apeliacinės instancijos teismas neatsižvelgė ir į kitas aplinkybes, kurios gali būti pagrindu nukrypti nuo lygių dalių principo. Bylos nagrinėjimo metu nustatyta aplinkybė, kad atsakovas neteikė išlaikymo nepilnamečiams vaikams ir turi didelį išlaikymo įsiskolinimą?. Teismai priteisė iš atsakovo nepilnamečiams dukterims 4800 Eur išlaikymo įsiskolinimą, kuris susidarė nuo 2013 metų vasario mėnesio iki kreipimosi į teismą dienos, t. y. už aštuonis mėnesius, kai ieškovė viena augino nepilnamečius vaikus, o atsakovas jiems neteikė išlaikymo. Taip pat atsakovas neteikė išlaikymo ir bylos nagrinėjimo metu. Apeliacinės instancijos teismas nutartyje nurodė, kad pagal pateiktus įrodymus atsakovo įsiskolinimas vaikų išlaikymui, 2019 m. rugpjūčio 30 d. duomenimis, siekė net 26 187,48 Eur. Todėl nutarties priėmimo metu teismui jau buvo žinoma, kad atsakovo nepilnamečių vaikų išlaikymo įsiskolinimas buvo apie 31 000 Eur, o tai sudaro daugiau kaip 1/4 dalį viso teismo nustatyto dalijamo santuokinio turto vertės. Šis įsiskolinimas vis dar auga. Todėl, esant tokio dydžio išlaikymo vaikams įsiskolinimui, teismas privalėjo šią aplinkybę pripažinti pagrindu nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, kadangi įsiskolinimas yra susidaręs net už 8 metų laikotarpį. Taigi, visą šį laikotarpį ieškove buvo priversta skirti vaikų išlaikymui žymiai didesnę asmeninių pajamų dalį nei atsakovas, o tai neabejotinai turėjo įtakos ieškovės turtinei padėčiai.
- 59.6. Traku? rajono apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-3-424/2016 buvo pripažinta solidarioji sutuoktinių? prievole? K. R. pagal 31 858 Eur sumos 2011 m. spalio 4 d. neprotestuotina? vekselį?. Ieškovė teismo

prašė atsižvelgti į tai, kad ji buvo priversta gražinti pagal vekselį? gautus pinigus, ir prašė apskaiciuojant atsakovui pinigine? kompensacija? jos dydį mažinti atsakovui tenkančią bendros skolos dalimi (15 929 Eur). Tačiau teismas, vadovaudamasis [CPK 312 straipsniu](#), nepagrįstai iš ieškovės prašymą neatsižvelgė, nurodydamas, kad ieškovė bendra? solidariąją prievole? kreditorių įvykdė po to, kai jau buvo priimtas apeliacinė tvarka peržiūrimas Trakų? rajono apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 30 d. sprendimas dėl santuokos nutraukimo ir santuokoje įgyto turto padalijimo. Teismo nuomone, tai buvusiu? sutuoktiniu? tarpusavio santykiai, kurie turėtų būti sprendžiami jau išsprendus santuokoje įgyto turto padalijimo klausimą?.

- 59.7. Taip pat ieškovė turės padengti savavališkos statybos padarinių pašalinimo išlaidas, nors statiniai, kurie pripažinti savavališkais, yra pastatyti ieškovei ir atsakovui būnant santuokoje ir abi šalys solidariai turėtų atlyginti savavališkos statybos padalinių šalinimo išlaidas, tačiau iš bylos medžiagos matyti, kad ieškovas nenoriai prisideda prie bendrų išlaidų dengimo.
60. Atsakovas V. P. atsiliepime į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 60.1. [CK 3.127 straipsnio](#) 3 dalis reglamentuoja turto padalijimo būdus ir nurodo tik kriterijus, į kuriuos turi būti atsižvelgta paskirstant konkrečius turto objektus sutuoktiniams (ne nustatant sutuoktiniams tenkančio turto dalis). Ši nuostata įtvirtina, jog turtas padalijamas natūra, o nesant galimybės turto padalyti natūra, turtas natūra priteisiamas vienam sutuoktiniui, kitam sutuoktiniui kompensuojant pinigais. Šioje nuostatoje nenurodytas nukrypimas nuo lygių dalių principo dalijant turtą.
- 60.2. Pagal [CK 3.127 straipsnio](#) nuostatas, dalijant sutuoktinių bendrąją jungtinę nuosavybę esantį turtą prioritetas teiktinas turto padalijimui natūra. Turtas padalijamas natūra, jei toks padalijimo būdas yra galimas. Galimybė konkretų turtą tarp sutuoktinių padalyti natūra ir, nustatius kiekvieno iš jų dalis, paskirti tokį turtą naudoti buvusiems sutuoktiniams, gali eliminuoti ne tik objektyvios priežastys (pavyzdžiui, turto nedalumas), bet ir subjektyvios priežastys (pavyzdžiui, itin komplikuoti buvusių sutuoktinių tarpusavio santykiai, dėl kurių nėra galimybės derinant interesus naudotis padalytu turtu ir dėl to daromas neigiamas poveikis nepilnamečių vaikų interesams). Tokiu atveju turtas natūra priteisiamas vienam sutuoktiniui, kartu įpareigojant jį kompensuoti antrajam sutuoktiniui jo dalį pinigais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-326/2006).
- 60.3. Ieškovė pateiktame kasaciniame skunde neginčija, kad nekilnojamasis turtas jai buvo priteistas natūra ir iš jos buvo priteista kompensacija. Ieškovė pripažįsta tokį turto padalijimo būdą, tik prašo nukrypti nuo lygių dalių principo ir tokiu būdu sumažinti iš jos atsakovo naudai priteistiną kompensaciją nuo 56 700 Eur iki 38 000 Eur. Todėl ieškovės nurodomi argumentai, susiję tik su [CK 3.127 straipsnio](#) 3 dalimi, nėra teisiskai reikšmingi ir neturi būti vertinami, kadangi ieškovė turto padalijimo būdo neginčija.
- 60.4. Byloje nėra aplinkybių, kad ieškovė tariamai nepajėgi įvykdyti teismo sprendimą. Ieškovės teiginiai, kad ji neva negali išmokėti priteistos kompensacijos, nes abejotina, kad bankai jai suteiktų reikiamo dydžio kreditą ir, pardavus turtą varžytynėse, jai atiteks mažesnė pinigų suma nei turto rinkos vertė, yra deklaratyvūs ir nepagrįsti jokiais konkrečiomis bylos aplinkybėmis. Priešingai, ieškovė, siekdama atsiskaityti su atsakovu, gali aktyviai siekti gauti kreditus iš kredito įstaigų ir tam įkeisti visą savo turiną turtą. Pažymėtina, kad pati ieškovė pripažįsta gaunanti didesnę nei 1000 Eur atlyginimą, kuris yra 500 Eur didesnis nei atsakovo.
- 60.5. Ieškovė gali ir be varžytynių parduoti turiną nekilnojamąjį turtą rinkos kaina ir tokiu būdu atsiskaityti su atsakovu. Byloje visas turtas lyginamuoju ir išlaidų (kaštų) metodais įvertintas 171 610 Eur. Atsakovui mokėtina kompensacija sudaro tik 56 700 Eur. Todėl akivaizdu, kad, pardavus visą nekilnojamąjį turtą ir sąžiningai atsiskačius su atsakovu, ieškovei liktų lėšų ir ji galėtų įgyti kitą savo ir vaikų poreikius tenkinantį būstą. Taip pat ieškovei buvo priteistas ne tik nekilnojamasis turtas, bet ir transporto priemonė bei kilnojamas turtas, kurie gali būti panaudoti atsiskaityti su atsakovu. Be to, ieškovė nurodo apie tariamą atsakovo išlaikymo įsiskolinimą, todėl šalys ateityje gali susitarti ir dėl kompensacijos mažinimo. Taigi, ieškovės nepajėgumas įvykdyti teismo sprendimą nėra įrodytas.
- 60.6. Ieškovės nurodoma teismų praktika skiriasi nuo šios bylos savo aplinkybėmis. Ieškovės nurodytoje nutartyje sprenda dėl turto padalijimo būdo – turto padalijimo natūra. Šioje byloje ieškovė turto padalijimo būdo neginčija, o nesutinka tik su priteistos kompensacijos dydžiu.
- 60.7. Teismų praktikoje pažymima, kad tais atvejais, kai kompensacija priteisiama už tokį socialiai vertingą turtą kaip gyvenamasis namas ar butas, *inter alia* (be kita ko), turėtų būti įvertinamos ir sutuoktinio, gaunančio pinigine kompensacija, galimybės įsigyti kitą panašaus pobūdžio daiktą (daikto dalį). Taigi nepriteisti atsakovui ir nekilnojamojo turto natūra, ir kompensacijos būtų teisiskai neteisinga. Pagal ieškovės pateiktą padalijant turtą ir mažinant kompensaciją atsakovas netektų nuosavybės teisės ir tinkamo kompensavimo už ją, o tai nėra teisiskai pagrįsta ir prieštarauja konstitucinei nuosavybės teisės apsaugai.
- 60.8. Ieškovės nurodomos aplinkybės nesudaro teisinio pagrindo nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo. Nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo galima ne bet kokiais, o tik išskirtiniais atvejais, kai tai yra būtina ir neišvengiama, taip pat tik tokia apimtimi, kiek būtina, kadangi toks nukrypimas yra susijęs su nuosavybės teisės ribojimu.
- 60.9. Ieškovė nepagrįstai nurodo, kad reikėtų nukrypti nuo lygių dalių principo, nes abiejų nepilnamečių vaikų gyvenamoji vieta yra nustatyta su ieškove, taip pat dėl to, kad atsakovo išlaikymo vaikams įsiskolinimas susidaręs už 8 metus ir sudaro 1/4 viso dalijamo santuokinio turto vertės.
- 60.10. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad, dalijant sutuoktinių bendrą turtą, yra sprendžiami ne vaiko, o tėvų turiniai klausimai, todėl teismas, nukrypdamas nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, turi atidžiai įvertinti, ar toks vieno iš sutuoktinių nuosavybės teisių į dalį turto perdavimas kito sutuoktinio naudai iš tikrųjų yra vienintelis ir tinkamiausias būdas užtikrinti vaiko interesus (tuo labiau kad vaiko teisė į gyvenamąjį būstą užtikrinama ne tik tada, kai tėvai turi gyvenamąjį būstą nuosavybės teise, bet ir tėvams išsinuomojant ar gaunant gyvenamąsias patalpas panaudos teisinių santykių pagrindu). Be to, aprūpinti vaikus gyvenamuoju būstu yra abiejų tėvų pareiga. Taigi, siekiant nukrypti nuo lygių dalių principo dėl vaikų interesų, turi būti nustatyta, jog toks nukrypimas yra būtinas vaikų interesams apsaugoti, ir įvertinta, kokia apimtimi nukrypimas būtinas.
- 60.11. Kiekvienam vaikui priteistas išlaikymas iš atsakovo periodinėmis išmokomis po 300 Eur/mėn. Toks išlaikymas šiuo atveju užtikrina vaikų interesus. Be to, toks išlaikymas nustatytas ieškovei ir atsakovui lygiomis dalimis. Taip pat ieškovė kas mėnesį gauna lėšų vaikų išlaikymui iš viešųjų biudžetų, tai reiškia, kad prie vaikų išlaikymo jai tenka prisidėti net mažesne suma, be to, ieškovės gaunamos pajamos yra didesnės už atsakovo.
- 60.12. Aplinkybė dėl esamo atsakovo išlaikymo įsiskolinimo šiuo atveju nėra reikšminga, nes iš atsakovo yra priteistas išlaikymas vaikams periodinėmis išmokomis, kurio nevykdant gali būti pradėtas (ir buvo pradėtas) priverstinis išieškojimas per antstolį. Todėl šiuo atveju išlaikymo klausimas išspręstas taikant priverstinio vykdymo institutą, o ne papildomą išimtinį teisinį institutą. Be to, ieškovė norėtų, kad atsakovui liktų ir mokėtina periodinėmis išmokomis išlaikymo skola, ir kad jis negautų teisėtai jam priklausančios kompensacijos už turtą.
- 60.13. Atsakovo pajamos per mėnesį sudaro daugiau nei 500 Eur sumą, dėl to šiuo metu yra susidaręs išlaikymo vaikams įsiskolinimas. Kai ieškovė atsiskaitytų su atsakovu (sumokėtų priklausančią mokėti kompensaciją), atsakovas šias sumas galėtų panaudoti vaikų išlaikymui teikti. Todėl būtent didesnis nukrypimas nuo sutuoktinių lygių dalių principo pažeistų vaikų interesus, nes atsakovui vis tiek liktų finansiniai vaikų išlaikymo įsipareigojimai, tačiau jis netektų teisėtai jam priklausančios kompensacijos.
- 60.14. Ieškovė nepagrįstai nurodo, kad tai, jog ji viena įvykdė prievolę trečiajam asmeniui K. R., kurią teismas pripažino bendra šalių prievole, sudaro pagrindą nukrypti nuo bendro turto lygių dalių principo. Nors sutuoktinių prievolė yra bendra, Vilniaus apygardos

teismas 2018 m. lapkričio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2A-4-602/2018 nurodė, kad atsakovas prievolės trečiajam asmeniui K. R. atžvilgiu yra tik laiduotojas. Su šiais teismo argumentais sutiko tiek ieškovė, tiek atsakovas, kadangi jie kasacine tvarka nebuvo skundžiami.

- 60.15. Pagal [CK 6.87 straipsnio](#) 1 dalį laidavimas baigiasi tuo pačiu metu kaip ir juo užtikrinama prievolė. Kai pasibaigia pagrindinė prievolė, pasibaigia ir laidavimas ([CK 6.76 straipsnio](#) 2 dalis). Kadangi prievolė trečiajam asmeniui yra įvykdyta, laidavimas laikytinas pasibaigusiu. Be to, pagal [CK 6.88 straipsnio](#) 1 dalį, kai buvo laiduota tik tam tikram laikui arba užtikrinta terminuota prievolė, laidavimas baigiasi, jeigu kreditorius per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią suėjo laidavimo terminas ar prievolės įvykdymo terminas, nepareiškia laiduotojui ieškinio. Atsakovo, kaip laiduotojo, prievolė pagal vekselį trečiajam asmeniui pasibaigė 2014 m. sausio 4 d., kadangi trečiasis asmuo per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią suėjo laidavimo ar prievolės įvykdymo terminas, nepareiškė atsakovui, kaip laiduotojui, ieškinio. Tai patvirtina, kad laidavimas pasibaigė anksčiau, nei prievolė pasibaigė, kai ją įvykdė ieškovė. Taip pat ieškovės tariamas regresinis reikalavimas atsakovui net nėra priteistas.
- 60.16. Ieškovė taip pat nepagrįstai teigia, kad tai, jog ji turės padengti savavališkos statybos padarinių šalinimo išlaidas, taip pat sudaro pagrindą nukrypti nuo lygių dalių principo. Ieškovės buvusios ar būsimos savavališkos statybos padarinių šalinimo išlaidos nesudaro pagrindo taikyti papildomą išimtinį teisinį institutą, nes teismas jau padalijo turtą ir priskyrė jį ieškovei, todėl ieškovei ir turi tekti statybos padarinių šalinimo išlaidos. Be to, apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad tokie reikalavimai negali būti nagrinėjami, kadangi jie buvo pareikšti tik apeliacinės instancijos teisme.
- 60.17. Teismai įvertino civilinės bylos aplinkybes (įskaitant nurodomas ieškoves) ir nukrypo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo. Be to, teismai turėjo pagrindą nukrypti nuo lygių dalių principo atsakovo naudai, bet to nepagrįstai nepadarė, nors byloje buvo įrodyta, kad:
- 60.17.1. atsakovo tėvas suteiktonis lėšomis ir asmeniškai padėjo dirbdamas pagrindinius statybos ir įrengimo darbus;
- 60.17.2. atsakovas santuokos su ieškove metu pirkė dviejų kambarių butą iš varžytynių už 19 200 Lt, iš jų atsakovas sumokėjo tik 1440 Lt, o likusią sumą sumokėjo atsakovo tėvas.
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. vasario 9 d. nutartimi bylos nagrinėjimas buvo atidėtas, šalys buvo informuotos apie teismo ketinimą peržengti bylos nagrinėjimo ribas ir pasiūlyta šalims pateikti rašytinius paaiškinimus dėl teisės klausimų, susijusių su vaiku priteisto išlaikymo formos pakeitimu, taip pat galimybės apeliacine tvarka nagrinėti naujai ieškovės pareikštus reikalavimus dėl įvykdytos solidariosios prievolės ir neteisėtos statybos padarinių šalinimo išlaidų tarp buvusių sutuoktinių padalijimo.
62. Ieškovė pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose nurodė, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ketinimas peržengti kasaciniu skundu apibrėžtas bylos nagrinėjimo ribas ir svarstytų klausimų dėl išlaikymo nepilnamečiams asmenims formos pakeitimo, toks ginčo sprendimo būdas neprieštarautų nepilnamečių vaikų interesams, kadangi atsakovas savo pareigą išlaikyti nepilnamečius vaikus vykdė netinkamai. Ieškovės nuomone, nepilnamečiams vaikams galėtų būti priteista atsakovui tenkanti bendro santuokinio turto dalis, t. y. dalis pastato, kuriame liko gyventi ieškovė su nepilnamečiais vaikais. Vaikams priteistinos nekilnojamojo turto dalies dydis galėtų būti nustatytas, atsižvelgiant į atsakovo įsiskolinimo vaikų išlaikymui dydį. Be to, anot ieškovės, vaikams priteistinos nekilnojamojo turto dalies dydis galėtų būti didinamas, mažinant iš atsakovo nepilnamečiams vaikams priteisiamų periodinių išmokų dydį. Ieškovės skaičiavimais, sumažinus periodinių išmokų dydį po 100 Eur per mėnesį kiekvienai dukrai, susidarytų 13800 Eur suma. Vaikams priteistinos nekilnojamojo turto dalies dydį padidinus, atsižvelgiant į tokių periodinių išmokų dydžio sumažinimą, dar labiau sumažėtų ieškovės atsakovui mokėtinos kompensacijos suma, kas atitiktų tiek kasatorės, tiek nepilnamečių vaikų interesus, nes ieškovės galimybės patenkinti atsakovo reikalavimus dėl kompensacijos išmokėjimo ženkliai padidėtų ir sumažėtų grėsmė, kad išieškojimas bus vykdomas iš nekilnojamojo turto, kuriame gyvena kasatorė su nepilnamečiais vaikais. Taip pat ieškovė nurodė, kad nors [CPK 312](#) straipsnyje įtvirtintas draudimas kelti naujus reikalavimus, kurie nebuvo pareikšti nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme, tačiau manytina, kad atsižvelgiant [CPK 376](#) straipsnyje įtvirtintą aktyvaus teismo vaidmenį nagrinėjant šeimos bylas ir teisę viršyti pareikštus reikalavimus, apeliacinės instancijos teismas galėjo svarstyti ir anksčiau nurodytus ieškovės apeliacinėje instancijos teisme pareikštus reikalavimus.
63. Atsakovas pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose nurodė, kad kasacinis teismas negali spręsti vaikams priteisto išlaikymo formos pakeitimo klausimo, nes sprendimas, kuriuo vaikams buvo priteistas išlaikymas periodinėmis išmokomis, jau yra įsiteisėjęs ir nėra skundžiamas. Vaikų išlaikymo priteisimo klausimu jau yra priimta galutinė ir neskundžiama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis. Pagal [CPK 340 straipsnio](#) 3 dalį pakartotiniai kasaciniai skundai dėl to paties įsiteisėjusio teismo sprendimo ar nutarties negalimi. Kasacine tvarka byla dėl to paties įsiteisėjusio teismo sprendimo ar nutarties gali būti nagrinėjama tik vieną kartą. Anot atsakovo, kasaciniam teismui jau priėmus galutinę ir neskundžiamą nutartį vaikų išlaikymo klausimu, priteistas vaikų išlaikymas negali būti peržiūrinamas toje pačioje civilinėje byloje to paties kasacinio teismo (nors ir kitos sudėties teisėjų kolegijos). Negana to, nebegerai būti iš naujo atliekamas buvusios padėties vertinimas, t. y. išlaikymo formą pakeisti būtų galima tik naujoje civilinėje byloje ir tik dėl ateityje (ne praeityje) vaikams teiktino išlaikymo. Be to, atsakovas pažymėjo, kad civilinėje byloje niekada nebuvo keliamas klausimas dėl kitokios išlaikymo formos ir ginčo dėl to nėra. Nei ieškovė, nei atsakovas neprašė išlaikymo priteisimo kita forma, nei yra priteistas periodinėmis išmokomis. Pati ieškovė sutiko su turto priteisimu jai natūra. Taigi nesant šalių ginčo ir prieštaravimų dėl vaikų išlaikymo formos ir turto priteisimo natūra ieškovei, teismui nėra pagrindo keisti vaikams priteisto išlaikymo formos. Vaikų išlaikymo forma gali būti pakeista tik pasikeitus situacijai, pakitus vaikų poreikiams ar tėvų turbinei padėčiai. Šiuo atveju nėra jokių aplinkybių, kurios patvirtintų, jog aplinkybės, buvusios priteisiant išlaikymą vaikams periodinėmis išmokomis, taip pakito, jog būtina keisti priteisto išlaikymo formą. Būtent teismų praktikoje pripažįstama, jog geriausiai vaiko interesus atitinka išlaikymo priteisimas periodinėmis išmokomis, nes būtent jis leidžia užtikrinti kasdienių vaiko poreikių tenkinimą, o išlaikymo priteisimas turtu ar konkrečia pinigų suma yra išimtinės išlaikymo formos.
64. Atsakovo teigimu, vaikams priteisus išlaikymą turtu, jis neduotų pajamų, reikalingų kasdieniams vaikų poreikiams tenkinti, todėl vaikų kasdieniai poreikiai, gaunant tik dalį išlaikymo pinigais iš motinos, nebūtų užtikrinti ir jų interesai nukentėtų. Tuo tarpu esant priteistam išlaikymui periodinėmis išmokomis, atsakovas moka priteistą išlaikymą kas mėnesį. Nors ir yra susidaręs išlaikymo įsiskolinimas vaikams, tačiau jis yra susidaręs būtent dėl to, kad iškėlus šią civilinę bylą, atsakovui buvo taikytos laikinosios apsaugos priemonės dėl laikino vaikų išlaikymo, kurių suma buvo mažesnė nei teismo sprendimu priteista išlaikymo vaikams suma. Vien išlaikymo įsiskolinimas šiuo atveju negali būti pagrindu pakeisti išlaikymo formos, tuo labiau, kad atsakovas moka priteistas kas mėnesines išlaikymo sumas. Taip pat atsakovas pažymėjo, kad ieškovė ketina teikti paraiškas nekilnojamam turtui gerinti – elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių namų ūkiuose; katilų keitimui namų ūkiuose, dėl ko kreipėsi į antstolę prašydama panaikinti areštą nekilnojamam turtui. Kadangi toks turto gerinimas reikalauja daug lėšų, akivaizdu, kad ieškovė disponuoja pakankamomis lėšomis tam, jog atlygintų iš jos priteistas sumas.
65. Atsakovas nurodė taip pat nesutinkantis, kad šiuo atveju gali būti nagrinėjami naujai ieškovės pareikšti reikalavimai dėl įvykdytos solidariosios prievolės ir neteisėtos statybos padarinių šalinimo išlaidų. Šiuo atveju kasacinio teismo nurodyti klausimai dėl įvykdytos solidariosios prievolės ir neteisėtos statybos padarinių šalinimo išlaidų tarp buvusių sutuoktinių nėra susiję su viešuoju interesu, kas galėtų pateisinti skundo ribų peržengimą. Tai yra išimtinai dviejų privačių asmenų asmeniniai santykiai, nesusiję su viešuoju interesu, todėl nei apeliacinės instancijos teismas, nei kasacinės instancijos teismas negali jų nagrinėti peržengdami bylos ribų. Be to, ieškovė iš tikrųjų neturi teisės į jokių piniginių sumų kompensavimą iš atsakovo. Apeliacinės instancijos teismas 2018 m. lapkričio 29 d. nutartyje, be kita ko, nurodė, kad nors sutuoktinių prievolė trečiajam asmeniui K. R. ir bendra, tačiau atsakovas prievolėje yra tik laiduotojas. Tiek ieškovė, tiek atsakovas su teismo argumentais sutiko (kad šioje prievolėje atsakovas yra tik laiduotojas) ir kasacine tvarka apeliacinės instancijos teismo nutarties šioje dalyje neskundė. Ieškovė, kaip skolininkė, nebuvo, nėra ir negali būti kreditore atsakovo, kaip laiduotojo, atžvilgiu. Net teismams ir pripažinus, kad prievolė trečiajam asmeniui K. R. yra bendra sutuoktinių prievolė, tačiau prievolė tarp ieškovės (skolininkės) ir atsakovo (laiduotojo)

nebuvo bendra, o visa apimti priklausė tik ieškovei. Jeigu atsakovas būtų įvykęs prievolę, jis turėtų atgėžtinio reikalavimo teisę į ieškovę, o ieškovė, kaip skolininkė, tokios teisės atsakovo, kaip laiduotojo, atžvilgiu neturi.

66. Anot atsakovo, ieškovės buvusių ar būsimų išlaidų savavališkos statybos padarinių šalinimui atsakovas ieškovei taip pat neturi atlyginti, nes teismas jau padalino turtą ir priskyrė jį ieškovei, todėl jai ir turi tekėti statybos padarinių šalinimo išlaidos. Kasacinio teismo praktikoje yra pažymėta, kad sutuoktinių turėtos išlaidos bendram turtui įgyti nedalijamos, nes dalijamas yra už tas išlaidas įgytas bendras sutuoktinių turtas.
67. Taip pat atsakovas pakartojo atsiliepime į kasacinį skundą nurodytus argumentus, kad teismai turėjo pagrindą nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo atsakovo naudai, nors nepagrįstai to nepadarė, kas papildomai patvirtina, jog ieškovės teisės nėra pažeidžiamos ir ji yra netgi geresnėje padėtyje.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

68. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia [CPK 353 straipsnis](#). Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktas). Kasacinis teismas turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai ([CPK 353 straipsnio](#) 2 dalis).
69. Nagrinėjamoje byloje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. vasario 9 d. nutartimi šalys buvo informuotos apie teismo ketinimą peržengti bylos nagrinėjimo ribas ir pasiūlyta šalims pateikti rašytinius paaiškinimus dėl teisės klausimų, susijusių su vaikui priteisto išlaikymo formos pakeitimu, taip pat galimybės apeliacine tvarka nagrinėti naujai ieškovės pareikštus reikalavimus dėl įvykdytos solidariosios prievolės ir neteisėtos statybos padarinių šalinimo išlaidų tarp buvusių sutuoktinių padalijimo. Įvertinusi šalių pateiktus paaiškinimus nurodytais klausimais teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių aspektu, teisėjų kolegija nenustatė pagrindo peržengti kasacinio skundo ribas.
70. Kasaciniu skundu ieškovė prašo pakeisti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 16 d. nutartį, nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir iš ieškovės atsakovo naudai priteistinos kompensacijos dydį sumažinti nuo 56 700 Eur iki 38 000 Eur. Iš esmės ieškovė kelia [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalies nuostatų taikymo ir aiškinimo klausimą, dėl jo kolegija šioje byloje ir pasisako.

Dėl nukrypimo nuo lygių dalių principo

71. Pagal [CK 3.117 straipsnio](#) 1 dalį preziumuojama, kad sutuoktinių bendro turto dalys yra lygios ir nukrypti nuo šio principo galima tik šio kodekso nustatytais atvejais ([CK 3.117 straipsnio](#) 2 dalis).
72. [CK 3.123](#) straipsnyje išvardytos sąlygos, kai sutuoktinių turtas gali būti padalytas nelygiomis dalimis. Atsižvelgdamas į nepilnamečių vaikų interesus, vieno sutuoktinio sveikatos būklę ar jo turtinę padėtį arba kitas svarbias aplinkybes, teismas gali nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir priteisti vienam sutuoktiniui didesnę turto dalį. Į šiuos kriterijus teismas taip pat privalo atsižvelgti, sprenddamas klausimą dėl bendro turto padalijimo būdo ([CK 3.123](#) straipsnio 1 dalis). Kasacinio teismo praktika, aiškinanti [CK 3.123 straipsnio](#) nuostatas, yra pakankamai gausi ir išplėta.
73. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad taikant [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalies normą neužtenka tik konstatuoti esant tam tikras aplinkybes, dėl kurių nukrypimas nuo lygių dalių principo yra galimas, reikia nustatyti, kiek toks nukrypimas yra būtinas, siekiant apsaugoti sutuoktinio, vaiko interesus; vadinasi, turi būti pakankamai aiškūs kriterijai, nustatant sutuoktiniams tenkančias turto dalis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-251/2006](#); 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-479/2009](#); 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-243-969/2017](#), 51 punktas; kt.).
74. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, formuodamas vienodą [CK 3.123 straipsnio](#) taikymo praktiką, yra nurodęs, kad šiame straipsnyje pateikiamas kriterijų sąrašas, leidžiantis nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, nėra baigtinis. Teismas gali pripažinti svarbiais ir kitus kriterijus, priklausomai nuo byloje konstatuotų teisiskai reikšmingų faktų. Įstatymų leidėjui nurodžius [CK 3.123](#) straipsnyje iš esmės pagrindinius kriterijus, kuriems esant galima nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, remiantis kitais kriterijais nuo šio principo galima nukrypti tik tuos atvejus, kai realų poreikį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-220/2007](#); 2009 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-577/2009](#); kt.). Kadangi šis sąrašas nėra baigtinis, galimybė kitas aplinkybes pripažinti reikšmingomis ir dėl jų nukrypti nuo minėto principo palikta teismo diskrecijai, įvertinus kiekvienos konkrečios bylos teisiskai reikšmingas aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-111-687/2020](#), 26 punktas).
75. Pagal įstatymo nuostatas ir kasacinio teismo formuojamą praktiką bendras sutuoktinių turtas padalijamas lygiomis dalimis, jeigu kiekvienu konkrečiu atveju nenustatomi svarbūs kriterijai, sudarantys teisinį pagrindą nukrypti nuo lygių dalių principo. Teismas nustato kiekvienam sutuoktiniui tenkančio bendro turto dalis atsižvelgdamas į konkrečioje byloje nustatytus teisiskai reikšmingus faktus ir toks padalijimas turi atitikti sąžiningumo, teisingumo, protingumo principus, nustatytus [CK 1.5 straipsnio](#) 4 dalyje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-517/2011](#); 2014 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-70/2014](#)).
76. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalyje nenustatyta, kokia dalimi gali būti nukrypstama nuo lygių dalių principo, įtvirtinto [CK 3.117 straipsnio](#) 1 dalyje. Nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo mastas ir turto padalijimo būdas priskirtini teismo diskrecijai, įvertinant individualias bylos aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-301/2007](#); 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-479/2009](#)).

77. Minėti kasacinio teismo išaiškinimai suponuoja išvadą, kad kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, jog [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtintas kriterijų, leidžiančių nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, sąrašas nėra baigtinis, suteikiantis teismui galimybę, įvertinus kiekvienos bylos konkrečias aplinkybes, konstatuoti tokio nukrypimo būtinybę, jeigu nustatomas poreikis apsaugoti svarbius sutuoktinio, vaikų ar kitus įstatymo saugomus interesus. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismas, taikydamas [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalies nuostatas, turi pagrįsti minėtų interesų apsaugos poreikį ir individualizuoti tokio poreikio apsaugos mastą konkrečios bylos aplinkybių kontekste.
78. Nagrinėjamoje byloje ieškovė prašė nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir jai priteisti 3/4 bendro turto, o atsakovui – 1/4 dalį, nes su ja lieka nepilnamečiai vaikai. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas šalių bendro turto padalijimo klausimą dėl ieškovės prašymo nukrypti nuo lygių dalių principo, konstatavo, kad nuo sutuoktinių lygių dalių principo nagrinėjamu atveju nukrypta ieškovės naudai, atsižvelgus į bendrąją jungtinę nuosavybę pripažinto pastato vertę iki jo rekonstrukcijos, ir šia verte sumažinta dalytino turto vertė, o kitų aplinkybių, kurios teiktų pakankamą pagrindą dar didesne dalimi nukrypti nuo sutuoktinių lygių dalių principo ieškovės naudai, šiuo konkrečiu atveju nenustatyta. Apeliacinės instancijos teismo konstatuota, kad pastato rinkos vertė iki jo pertvarkymo darbų yra 1000 Eur, todėl šia suma mažintina pastato rinkos vertė ir atsakovui priteistina pinigine kompensacija – 56 700 Eur, kuri apskaičiuota iš pastato rinkos vertės atėmus minėtą 1000 Eur. Nurodyti apeliacinės instancijos teismo argumentai suponuoja išvadą, kad šis teismas, dalydamas bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę, nuo lygių dalių principo nukrypo 1000 Eur suma.
79. Ieškovė poreikį nukrypti nuo lygių dalių principo grindžia faktine aplinkybe, kad su ja lieka gyventi nepilnamečiai vaikai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje pažymima, kad vien tik faktas, jog nepilnamečių vaikų gyvenamoji vieta nustatyta su sutuoktiniu, savaime nėra pagrindas nukrypti nuo lygių dalių principo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2010 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-P-186/2010](#); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-82/2011](#); 2011 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-491/2011](#)).
80. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, pirma, dalijant sutuoktinių bendrą turta, yra sprendžiami tėvų, bet ne vaiko turtingi klausimai. Antra, įstatymų leidėjas vaikų interesus, kaip pagrindą nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, nustatė atsižvelgdamas į būtinybę nepažeisti pagrindinės vaiko teisės – teisės į gyvenimo sąlygas, kurios būtinės jo fiziniams, protiniams ir socialiniams vystymuisi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-353/2008](#)). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika formuojama ta linkme, jog vaikų gerovė paprastai yra užtikrinama jiems teikiamu išlaikymu, todėl šis klausimas santuokos nutraukimo bylose išsprendžiamas nustatant išlaikymo dydį, atitinkantį vaiko poreikius ir tėvų galimybes tokį išlaikymą teikti. Vis dėlto, kaip jau minėta, įstatymų leidėjas kaip vieną iš sąlygų, leidžiančių teismui nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, yra įtvirtinęs būtinybę užtikrinti vaiko interesus, todėl išskirtiniais atvejais, kai reikia užtikrinti vaiko teisę į gyvenimo sąlygas, būtinas jo socialiniams, psichologiniams ir fiziniams vystymuisi, ir to negalima pasiekti tik kito iš tėvų teikiamu išlaikymu, teismas gali taikyti [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytą išimtį ir tam sutuoktiniui, su kuriuo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai, paskirti didesnę santuokos metu įgyto turto dalį.
81. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismo nutartyje konstatuota, kad ir po to, kai teismas, taikydamas laikinąsias apsaugos priemones, įpareigojo atsakovą mokėti vaikams laikiną išlaikymą, atsakovas šios pareigos tinkamai nevykdė ir 2019 m. rugpjūčio 30 d. atsakovo skola vaikams sudarė 26 187,48 Eur. Kasaciniam teismui pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose atsakovas nurodė tik tai, kad šiuo metu jis moka teismo sprendimu priteistą išlaikymą ir įsiskolinimo suma nedidėja. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjamoje byloje yra susiklosčiusi išskirtinė situacija, kai ilgą laiką vaikų poreikius užtikrina tik ieškovė, su kuria gyvena vaikai. Šios byloje nustatytos aplinkybės suponuoja išvadą, kad ieškovei tenka pagrindinė šeimos gyvenimo ir vaikų poreikių patenkinimo užtikrinimo našta. Nors, kaip jau minėta šios nutarties 80 punkte, dalijant sutuoktinių bendrą turta yra sprendžiami tėvų, bet ne vaikų turtingi klausimai, nurodytos aplinkybės pripažintinos [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta sąlyga – būtinybe užtikrinti vaikų interesus, suteikiančia teismui teisę nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo.
82. Kaip nurodyta šios nutarties 74 punkte, [CK 3.123](#) straipsnyje pateikiamas kriterijų sąrašas, leidžiantis nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, nėra baigtinis. Kasacinio teismo praktikoje vienu iš tokių kriterijų pripažįstama aplinkybė, kad bendrąją jungtinę nuosavybę pripažintas dėl esminio pagerinimo turas iki santuokos priklausė vienam iš sutuoktinių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-243-969/2017](#), 59 punktas; 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3506-969/2018](#), 52 punktas). Nagrinėjamoje byloje vienas iš pastatų, priklausiusių ieškovei, pripažintas bendrąją jungtinę nuosavybę, apeliacinės instancijos teismo konstatuota, kad pastato rinkos vertė iki jo pertvarkymo darbų yra 1000 Eur, todėl šia suma mažintina pastato rinkos vertė ir atsakovui priteistina pinigine kompensacija – 56 700 Eur, kuri apskaičiuota iš pastato rinkos vertės atėmus minėtą 1000 Eur. Teisėjų kolegija pažymi, kad turto vertės pokytis dėl esminio pagerinimo yra pagrindas pripažinti turta bendrąją jungtinę nuosavybę ir tai nagrinėjamoje byloje buvo padaryta, tačiau, kaip nurodyta pirmiau paminėtoje kasacinio teismo praktikoje, ta pati aplinkybė negali būti panaudojama antrą kartą, t. y. kaip pagrindas dėl sutuoktinių dalių, kurios sudaro bendrąją jungtinę nuosavybę. Šiuo atveju nėra sprendžiama dėl kompensacijos priteisimo už sutuoktiniui asmeninės nuosavybės teise priklausančio turto pagerinimą bendromis sutuoktinių lėšomis, todėl, sprendžiant dėl nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, šio nukrypimo mastas nebūtinai turi būti siejamas su turto vertės pokyčiu pinigine išraiška.
83. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje sprendžiant dėl nukrypimo nuo lygių dalių principo teisiškai reikšmingomis laikytinos šios aplinkybės: pirma, dėl atsakovo neteikto išlaikymo vaikams ieškovei tenkanti pagrindinė finansinė našta užtikrinant vaikų poreikių tenkinimą, antra, bendrąją jungtinę šalių nuosavybę dėl esminio pagerinimo pripažintas turas nuosavybės teise priklausė ieškovei.
84. Teisėjų kolegijos vertinimu, abi pirmiau nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą nukrypti nuo lygių dalių principo ieškovės naudai. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad tuo atveju, kai yra pagrindas nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, paprastai sutuoktiniams nustatomos atitinkamai 2/3 ir 1/3 dalys nuosavybės teisės į jį turta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-220/2007](#); 2011 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-517/2011](#)). Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į šioje byloje nustatytus teisiškai reikšmingus faktus, konstatuoja, kad šioje byloje taip pat yra pagrindas nustatyti atitinkamai 2/3 ir 1/3 dalis nuosavybės teisės į santuokinį turta ir toks nustatymas atitinka teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principus ([CK 1.5 straipsnio](#) 4 dalis). Nustačius tokias bendro turto dalis iš ieškovės atsakovo naudai priteistos piniginės kompensacijos dydis už atsakovui tenkančią turto dalį sumažintinas iki 38 850 Eur (116 550 (bendra pagalbinio ūkinio pastato su gyvenamosiomis patalpomis vertė 114 400 Eur + 2150 Eur stoginės vertė) : 3 = 38 850).
85. Teisėjų kolegija, apibendrinama išdėstytus argumentus, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė ir aiškino [CK 3.123 straipsnio](#) 1 dalies nuostatas, reglamentuojančias nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo sąlygas, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos ir tai sudaro pagrindą apeliacinės instancijos teismo nutartį pakeisti ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1, 2 punktai, 359 straipsnio 1 dalies 2 punktas).
- Dėl bylinėjimosi išlaidų apeliaciniame teisme perskirstymo*
86. Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą ([CPK 93 straipsnio](#) 5 dalis).

87. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad nagrinėjamu atveju byloje spęstas tik atsakovui apeliacinės instancijos teismo sprendimu priteistos piniginės kompensacijos sumažinimo klausimas nukrypstant nuo sutuoktinių lygių dalių principo, o šioje byloje šalys buvo pareiškusios ir daugiau turintinių reikalavimų, kurių išsprendimas nesudarė šios bylos nagrinėjimo dalyko, nusprendžia, kad teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus nagrinėjamu atveju labiausiai atitiktų bylinėjimosi išlaidų patirtų apeliaciniame procese, neperskirstymas. Todėl teisėjų kolegija apeliacinės instancijos teismo priteistų bylinėjimosi išlaidų neperskirsto.

Dėl bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme

88. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys).
89. Šiuo atveju prašymus priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pateikė tiek ieškovė, tiek atsakovas. Atsižvelgiant į tai, kad ieškovės kasacinis skundas tenkinamas visa apimtimi, darytina išvada, kad atsakovas šiuo atveju neturi teisės į bylinėjimosi išlaidų patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą, o bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteistinas ieškovei iš atsakovo.
90. Ieškovė prašo priteisti jai iš atsakovo 2500 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Prie prašymo pridėti šių išlaidų realumą patvirtinantys įrodymai. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad ieškovės prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos neviršija Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio (teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymo Nr. 1R-77 redakcija) 7 ir 8.12 punktuose nurodyto rekomenduojamo priteisti užmokesčio, konstatuoja, kad ieškovės prašymas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo tenkintinas.
91. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2021 m. liepos 15 d. nutartimi ieškovei buvo atidėtas 421 Eur žyminio mokesčio už pateiktą kasacinį skundą sumokėjimas. Kadangi ieškovės kasacinis skundas tenkinamas visa apimtimi, atidėta 421 Eur žyminio mokesčio dalis už ieškovės teiktą kasacinį skundą priteistina valstybės naudai iš atsakovo ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis, 96 straipsnio 1 dalis).
92. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 28 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, bylą nagrinėjant kasacine tvarka susidarė 5,65 Eur bylinėjimosi išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų įteikimu. Šių išlaidų atlyginimas taip pat priteistinas valstybės naudai iš atsakovo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. kovo 16 d. nutarties dalį, kuria iš ieškovės R. P. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) priteista atsakovui V. P. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) 56 700 (penkiasdešimt šešių tūkstančių septynių šimtų) Eur pinigine kompensacija už natūra negautą pagalbinio ūkio pastato su gyvenamosiomis patalpomis dalį ir 1075 (vieno tūkstančio septyniasdešimt penkių) Eur pinigine kompensacija už natūra negautą stoginės (malkinės) dalį, pakeisti ir visą priteistą kompensaciją sumažinti iki 38 850 (trisdešimt aštuonių tūkstančių aštuonių šimtų penkiasdešimtys) Eur.

Kitą Vilniaus apygardos teismo 2021 m. kovo 16 d. nutarties dalį palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovei R. P. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) iš atsakovo V. P. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) 2500 (du tūkstančius penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti valstybei iš atsakovo V. P. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) 5,65 Eur (penkis Eur 65 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nagrinėjant bylą kasaciniame teisme, atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Priteisti valstybei iš atsakovo V. P. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) 421 (keturis šimtus dvidešimt vieną) Eur žyminio mokesčio. Ši suma turi būti sumokėta į pasirinktą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, bylinėjimosi išlaidų įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Gražina Davidonienė

Andžej Maciejevski

Donatas Šernas